

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Ткаченко Володимир Володимирович

Доктор історичних наук, професор, проректор Київського національного університету будівництва і архітектури

Ткаченко Ірина Владиславівна

Кандидат історичних наук,
професор кафедри педагогіки та
гуманітарних дисциплін Академії
Державної пенітенціарної служби

Пузирьова Поліна Володимирівна

Кандидат економічних наук, доцент
кафедри підприємництва та бізнесу
Київського національного
університету технологій та дизайну

В умовах ринкової економіки динаміка процесу створення, утримання на достатньому рівні, та подальший розвиток фінансового потенціалу визначають ключові стратегічні позиції діяльності підприємства, його позиції на ринку й інтереси стейкхолдерів сьогодні та у майбутньому. Досягнення цього стану відбувається через дослідження, всебічний аналіз, оцінку, моніторинг, процес управління та подальше вдосконалення як самого фінансового потенціалу підприємства, так і його складових, які в результаті призводять до безперебійної, конструктивної, прибуткової діяльності підприємства в цілому, його сталого розвитку, можливості протистояти конкурентам на ринку та забезпечення лідируючих позицій у своїй галузі [2].

Фінансовий потенціал є основним глобальним аспектом, досягнення й утримання якого на високому рівні призводить до забезпечення продуктивної роботи персоналу підприємства й компанії в цілому. Збільшення фінансового потенціалу й забезпечення абсолютної стійкості на ринку збільшує його конкурентоздатність, інвестиційну привабливість і посилює інтереси стейкхолдерів та забезпечує вихід на міжнародні ринки [1].

Аналіз досліджень та постановка завдання. Дослідження поняття, його особливості, генезис розвитку та всебічні аспекти управління, розвитку та утримання на високому рівні фінансового потенціалу розглядали такі вчені-економісти як: О.В. Ареф'єва, Л.І. Воротіна, В.Д. Базилевич, В.Г. Белолипецький, І.А. Бланк, Я.Г. Берсуцький, О.Д. Василюк, В.М. Гриньова, А.Є. Громова, А.Г. Загородний, В.Б. Занга, М.І. Іванова, О.М. Кизима, В.В. Ковалева, Г. В. Корнійчук, Т.С. Клебанова, Н.С. Краснокутська, П.А. Лайко, Н. М.

Левченко, М. Й. Малік, В.М. Опаріна, П.А. Орлова, Г. О. Партин, В.С. Пономаренко, Л.В. Руденко, П. Т. Саблук, О.С. Стоянова, О.М. Тридід, Д.К. Т.С. Шабатура, Шевченко, Б.Г. Шелегеда та ін.

Результати дослідження. Дослідження дефініції самого поняття фінансовий потенціал потребує особливої уваги, оскільки багато вчених ототожнюють його із засобами, джерелами, запасами та ресурсами, які існують у підприємства й можуть бути використані в певний момент часу, а інші – з потенційними, а іноді й прихованими можливостями підприємства та його стейкхолдерами щодо мобілізації стратегічних зусиль задля виконання поставлених завдань та перспективного розвитку в цілому [3].

Як зазначає Громова А.Є. у своїй праці [1], «Фінансовий потенціал підприємства визначаємо як його здатність до раціонального та ефективного використання фінансових ресурсів, що перебувають у його розпорядженні, а також можливості до нарощення, у разі необхідності, обсягів цих ресурсів» [1]. Проте, вважаємо за необхідне доповнити дане висловлювання тим, що фінансовий потенціал також необхідно розглядати з точки зору взаємодії та можливого впливу стейкхолдерами на діяльність самого підприємства, можливостями залучати нові інвестиційно-інноваційні програми та змінювати напрям подальшого розвитку фінансового потенціалу, а також впливати на його обсяг. Таким чином, при використанні всіх потужностей підприємства і раціональному використанні його фінансового потенціалу нагромаджується кінцевий результат (прибуток) та примножує ться його ринкова вартість, що, у свою чергу схвально сприймається внутрішніми й зовнішніми стейкхолдерами, які мають безпосередній вплив на управління підприємством та його персоналом.

Особливу увагу слід приділити ризикам, що мають місце в управлінні фінансовим потенціалом. При цьому доцільно було б провести ряд досліджень щодо процесу оптимізації економічних ризиків на основі тих показників, що визначають ступінь економічного ризику: чистий прибуток, відсоток на страхування ризиків, собівартість, дохід від реалізації й валюта балансу та ін. [1]. В результаті оцінки та встановлення рівня фінансового потенціалу, останній можна розділити на такі ступені: мікрорівень фінансового потенціалу, мезорівень фінансового потенціалу й макрорівень фінансового потенціалу. Кожна ступінь потенціалу відповідає певному набору характеристик, які притаманні підприємству в певний момент часу. При цьому прогресивним вважається стан переходу підприємства з одного ступеня потенціалу до іншого, що призводить до його подальшого ефективного розвитку чи як зазначають інші автори [4] – до фінансового потенціалу стійкості.

Як стверджує Партина Г. О. [4], «В процесі оцінювання фінансового потенціалу можна зробити висновки щодо ефективності системи фінансового менеджменту на підприємстві. Під ефективною системою управління фінансами визначаємо технологію побудови взаємоузгоджених за всіма структурними підрозділами та функціями планів, які містять роз'яснення щодо джерел формування і напрямів використання фінансових ресурсів підприємства. Для складання таких планів необхідно провести комплексний аналіз кон'юнктури

ринку, а також розрахувати економічні та фінансові індикатори діяльності об'єкта оцінювання. Окрім цього, передбачається використання механізмів оперативного-тактичного реагування на ризики, які можуть впливати на досягнення поставлених цілей (наприклад, обсягів збуту, планового фінансового результату, інвестиційних вкладень) з мінімально допустимими відхиленнями (не більше 20%)» [4]. При цьому виникає об'єктивна необхідність у розмежуванні фінансового потенціалу за його можливими рівнями (ступенями) (табл.1).

Табл.1

Розмежування фінансового потенціалу за його можливими рівнями (ступенями)
[доопрацьовано автором на основі [4]]

Рівні (ступені) розмежування фінансового потенціалу підприємства	Характеристика підприємства
Мікрорівень	Підприємство задовольняється виробничою діяльністю і основні увага тут приділяється персоналу, техніці, інформації
Мезорівень	Підприємство виходить на господарський рівень і починає здійснювати маркетингові дослідження, збільшує свою ділову активність та залучає кредиторів
Макрорівень	Підприємство виходить на найвищий рівень – інституціональний і починає активно залучати стейкхолдерів за для прийняття ефективних управлінських рішень, нарощуються обсяги інвестиційної діяльності, запроваджуються інноваційні технології, ноу-хау

На думку Громової А.Є. «Фінансовий потенціал стійкості та забезпеченості характеризують можливість проведення та результати поточної діяльності підприємства, тоді як фінансовий потенціал розвитку передбачає саме можливість подальшого розвиток. Показники й індикатори фінансової стійкості, характеризуючи результат поточного, інвестиційного та фінансового розвитку підприємства, є важливим інформаційним полем для інвесторів та кредиторів щодо здатності виконувати свої зобов'язання. Формування фінансової рівноваги і підтримання належної платоспроможності у сучасних ринкових умовах демонструють спроможність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища і створюють передумови для нарощування його економічного потенціалу. Чинниками і факторами забезпечення фінансової стійкості сучасного підприємства як відкритої соціально-економічної системи є не тільки

його внутрішній потенціал, спрямований на досягнення цілей економічного розвитку, а й зовнішні економічні умови, які значно впливають на продуктивну силу (ефективність) фінансово-економічного потенціалу будь-якого суб'єкта економіки» [1]. Дане твердження необхідно доповнити ключовими факторами успіху, які мають місце для досягнення результативності розвитку та ефективного управління фінансовим потенціалом підприємства. Мова йде про такі фактори (рис.1):

Рис.1. Ключові фактори успіху ефективного управління фінансовим потенціалом підприємства [доопрацьовано на основі [1]].

Отже, фінансовий потенціал є ключовим чинником, що характеризує ефективну підприємницьку діяльність з огляду фінансових ресурсів, фінансового капіталу та невикористаних фінансових можливостей у сучасних умовах економічної нестабільності. Збільшення фінансового потенціалу, нарощування його обсягів позитивно впливає на стабільність конкурентного середовища, як всередині підприємства, так і за його межами; на інвестиційну привабливість підприємства для стейкхолдерів; на інноваційний розвиток в цілому [5].

В ході проведеного дослідження нами встановлено, що поняття фінансовий потенціал, фінансовий капітал, фінансові ресурси і фінансові можливості підприємств є поняттями взаємозалежними і взаємодоповнюють один одного, і лише при наявності факторів та умов, що будуть сприяти збільшенню їх обсягів, постійному їх акумулюванню та ефективному використанню ці ключові елементи єдиної системи дадуть максимальний результат. Також це дозволить покращити стан розвитку та управління фінансовим потенціалом на майбутнє, провести його оптимізацію, запобігти можливим небажаним ризикам та завжди бути конкурентоздатним на мінливому полі ринкового середовища. Наукова новизна та практична значущість полягає в можливості встановлення власного доповненого трактування поняття фінансовий потенціал підприємства як взаємодоповнюючого поєднання

фінансових ресурсів, фінансових можливостей та фінансового капіталу, що під впливом синергетичної дії та при максимальному взаємозв'язку із стейкхолдерами дозволять підприємству досягти, утримати, та примножити свої конкурентні позиції на ринку, а також завжди перебувати у стані швидкого реагування на динамічну кон'юнктуру та економічну ситуацію в країні.

Література.

1. Громова А.Є. Фінансовий потенціал, як основа формування прибутку підприємства / А.Є. Громова // Економіка та управління підприємствами. К. : 2017. – Вип. 5. - С.75-78.
2. Корнійчук Г. В. Економічний зміст фінансового потенціалу підприємства / Г. В. Корнійчук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Ужгород : 2016. – Вип. 7 (2). – С. 26-29.
3. Левченко Н. М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики / Н. М. Левченко // Інвестиції: практика та досвід. – К. : Преса, 2012. – Вип. 2. – С. 114-117.
4. Партин Г. О., Задерецька Р. І., Граціян О. В. Формування фінансового потенціалу підприємства/Г. О. Партин, Р. І. Задерецька, О. В. Граціян //Ефективна економіка № 1, 2016. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
5. Tkachenko V.V. Financial potential: strategic management in conditions of economic risk: Monograph / V.V. Tkachenko, I.V. Tkachenko, P.V. Puzyrova. — Kyiv, 2020. — P. 29-47.